

طاشينك
ارمنجه يومی سیاسی غنچه
صاحب امتیاز: هراير مامور بابه - ازير
"TACHINK"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE
Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԿ.	ՎԵՃ.	ՆՈ.
ԻԶՄԻՐ	90	40	20
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՐ	90	40	
ԱՐՏԱՍՏԱՄԱՆ	25	15	40.

Ձրատարկուած ձեռագիրք եւ չին օրուի

ՏԵՕՐԻՆ - ԽՄՐԱԿՐԱՊԵՏ

Հ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ՀԻՆ ՄԻԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔԸ

Օսմ. երեւոյթանութեան հայ անդամներու քանակին և ընտրութեան եղանակին վրայ երբ այսօր կատարուած քանակ և ընտրական ղեկավար մարմիններու հետ անհամաձայն ենք, և գուցէ այս անգամ Պետութեան և Հայ Ազգին միջև ընտրական արարեցութեան խզում մըն ալ տեղի ունենայ, ինչպէս ցոյց կուտայ Պատրիարքարանի բռնած դիրքը և գաղտնական անարդարութեանց Պատրիարքարանի կողմէն եղած զեկուցումը, պէտք է որ անպատշաճ ըլլանք, և քննենք նաև այս անգամ մեր ալ անցեալի մէջ գործած անբոլորի և անհարկի թերութիւնները և սխալները:

Մենք նախորդ ընտրութիւններու տարբեր գործերը ազդեցութիւն ստալ մը որուն վրայ հիմա անդրադարձ մը ընելու բուն մասնական է:

Այդ սխալը իր ամբողջութեամբ կը ծանոթանայ Հայ Յեղափոխական մարմիններուն, և ի մասնաւոր իր անհարկ ցոյցներուն վրայ:

Բաւական է ինչի թէ նախորդ ընտրութիւններու պահուն ինչ քերքին անհամաձայնութիւններ ունեցաւ ազգի իր մէջ իր կուսակցականներուն հետ:

Այդ կուսակցութիւններէն մասնաւորաբար իր անհարկութեամբ իր անհարկութեամբ մէջ ապաւինելու համար որ հայ խորհրդարանական անդամները ընտրուին միայն իր մէջէն և իր մարդկանէն, չի խղճարուեցաւ ոտաւորութիւն ընել ընդհանուր Ազգին իրաւունքները և համաձայնութեան մտաւ իր անհարկ կուսակցութեան հետ ու անոր ամենահզօր միջոցներով իր կուսակցութեան յաջողութեան ընտրել մաս տալու մը իր հոգի:

Ո՛վ չգիտեր թէ Օսմ. ատաղին հայ երեսփոխանները, ինչպէս նաև վերջին անգամուսն ընտրուածները ոչ թէ Հայ Ազգին ամբողջութեան ընտրելիները չէին հանդիսանար, այլ և անոնք կուսակցութեան ընտրելիները միայն ըլլալով չէին իրաւունքներ հայ Ազգի:

Եթէ առաջին օրէն Ազգը դէմ կենար և թողուր իր կուսակցականներուն որ ընտրութեանց մէջ ինքնազուլ գործեն և իրենց կուսակցութեանց շահերը միայն ինքնազուլ ունենան, այն ատեն արդէն մենք պիտի կրնայինք ապահովել մեր ժողովրդին իրաւունքները, կատարուած թիւը և ընտրական ղեկավար մարմինները պիտի ստիպուէին մեզի զիջի մենք ընել և քանի մը տարի առաջ արդէն ձեռք ձգած պիտի ըլլայինք մեր այսօրուսն հետապնդած ընտրական իրաւունքները:

Ո՛վ չի գիտեր որ Դաշնակցութիւնը Օսմ. Հայ երեսփոխաններու ընտրութիւնը սակարկութեան հանց և մէն մի աթոռի 50 Օսմ. ոստիկաններու Անոնք որ կը թերահաւատին զեւ մեր ըսածին, թող անգործ մը ձգեն «Դաշնակցութիւն»-ի այն անստանալի թիւին վրայ, ուր նշանակուած է մասնաւորապէս ընտրելիներու համար սակցոյց մը:

Համարձակ կարելի է ընել որ ազգային շահերու և իրաւունքներու ղեմ Դաշնակցութեան գործած այդ խոշոր ու անհարկ սխալին հետեւեցներն է որ այսօր կը կրենք, Դաշնակցութիւնը հիմա կը թուի թէ արդէն հասկցած է իր այդ մեծ սխալը և վերադարձ մը ըրած է զայն ուղղելու, բայց արդէն ատենը ուշ է: Ահագին ու անդարձանելի չարքները ազգին վրայ հրաւերելէ վերջ, կը տեսնենք

արդէն նոյն Դաշնակցութիւնը որ զգալով իր սխալը, լռելեայն կը խոստովանի արդէն զայն և ոչ միայն կը մտնենայ և կորոզեցրէ Ազգային ընտրական եղանակին արդի ձևին սողող սխալէ մը ըլլալը, այլ և իր բոլոր ոյժերով կը մաքառի իր հին ըրածին յոյս տալու թիւնը ջնջել Ազգին մէջէն և ընթանալ Ազգին մեծամասնութեան գծով ուղիէն:

Դաշնակցութիւնը իր անհարկ հետ ունեցած իր նախկին յանցաւոր համաձայնութիւնը կը խցէ յուսաբար եղած, և եթէ ասիկա կը լինէր, իր երեսին տալու համար չէ իր գործած անստանալի սխալը, որ իր քաղաքական կեանքի պատմութեան մէջ արդէն պիտի մնայ իբրև անքանակի արատ մը: Մակայն անգամ մը գործուած այդ անդարձանելի սխալը պէտք չէ որ գտնէ վերստին կրկնուի: Պէտք չէ որ կուսակցական նեղ ու անձկալիտ շահերը գերադասուին Ազգին ընդհանուր շահերէն:

Յուսալի է թէ անցեալի դառն փորձառութիւններէն օգտուած պիտի ըլլանք այս անգամ: Եթէ մեր կուսակցականները, որոնք իրենց անցեալի անցաւոր սխալներով Հայ ժողովուրդի ընտրական իրաւունքները մեծապէս վնասեցին, բռնած ըլլալի իրենց արդարեւ զիջում մը ընտրական իրաւունքները բռնալի, որակի և ընտրական ձևի տեսակէտներով արդէն քանի մը տարի առաջ պիտի տրուած ըլլային այն արդիւնքն ու պտղաբերութիւնը, որ այսօր ազգովին կակնկալենք:

Միայն ղեկավար մարմիններն ու կատարութիւնը չի մեղադրենք ուրեմն, քանի որ յանցանքին մէջ մասն ալ, և ամենամեծը, մենք բոլորեալ:

Ինչ օգուտ սակայն քանի որ հիմա կը ճանչնանք բուն յանցաւորները: Ուշ է արդէն: Անցեալի սխալներուն վնասաւոր անդրադարձումներուն պտուղն է որ հիմա կը քաղենք միայն:

Հիմա պիտի զգաստանանք և նորէն պիտի չիւնանք արդեօք նոյն կամ ուրիշ ձևի սխալներու մէջ: Հոս խոշոր հարցական մը կը ցցուի մեր աչքերուն հանդէպ, որուն պատասխանը պիտի տայ ապագայի մեր վերաբերութիւնը ընտրական գործողութիւնները երբ ստանան իրենց հրապարակային խոսքերը:

Արդեօք նորէն աթոռները մեզի պիտի չլացնեն...

Ա.Վ.Օ

ՀԱՅԵԼԻՒՆ ՄԵԶ

Դերման զինուորական մարմինին Պօլսոյ ատաղին զօրաբանակի հրամանատարութիւնն ստանձնելուն պարագայ, դարձաւ ամպերով ծածկեց քաղաքական հորիզոնը, որ պահ մը սկսած էր պայծառանալ:

Ռուսիա զօգու է և իր յոյս տրամադրութիւնը բացայայտ կ'արտայայտէ: Պօլսոյ ղեկավարին մեկնումը, կիսապաշտօնական հանգամանք մը եթէ չունի, տեսակ մը խաւ պատճառէր կ'ապրուենակէ խզում մի մը:

Պրանսայի ղեկավարին ետ կանչուիլը սերտ առնչութիւն մը ունի վերջին ղեկաբերուն հետ և անոնց հետ կուգայ բարդուիլ Անգլիոյ առաջարկը կղզիներու հար-

ցին շուրջ, որ կ'ընեն բաժակը ի վնաս թուրքիոյ:

Երէկուան թանի խմբագրականը չափազանց ուշադրաւ կէտեր կ'ապրուենակէ, ճշմարտութիւններ որոնք խորթ կ'հնչեն իրեն օսմանցի մեր ականջներուն, բայց զօրադարձար հաստատուած իրողութիւն: Ներսէ վրայ լինած, մի առ մի կ'իջուէ փրկանական այդ մեծ թերթը մեր կրած վնասներն երբեք - զինակցութիւնէն, որ շարունակ մեր հօրը փորելու աշխատած է կարծես, քան մեր երկրին անդորրութեան ու խաղաղ զարգացման, ուսկից այնքան անտեսական մեծամեծ շահեր ապահովելու ճարտարութիւնն ունեցած է:

Այսօր թուրքիա կարօտ է եւրոպական բոլոր մեծ պետութեանց բարեացակամ վերաբերումին, ինքնիր մէջ ամփոփուելու ու ինքն իրմով զարգանալու համար, զի թուրքաբար վերջին օրերու ղեկներն այդ վերջին ակնկալութեան կ'ընկնէ մեզի ու նորանոր հնարքներու մէջ կ'զտորեն, ինչպէս ահա ակներև ցոյց կուտան պատահած վերջին ղեկները:

Պրանսայի եւ միւսից նախաբար չըլլաբերականով մը կ'արգիլէ արտաքին փոխտնտեսութիւնները, թէ և այդ արգիլքը պատճառ մը չ'ընկալուի Սերպիոյ փոխտնտեսութիւն լինելու Ռուսիոյ դրամ հայթաթելու, բացօթյա չէ՞ որ այդ արգիլքն ուղղուած է միայն մեզի դէմ:

Անգլիոյ Բոտսիոյ ձեռք գտնուած կղզիներուն ինքնօրինակութիւն տալ յարմար կ'ընայ ու Գաբրիէլի քիմիայի տակ զետնուած կղզիները Յունաստանի կ'թողու ու այդ չափեր ճարտանշիկ մօտիկ կղզիներէն երկուքն ևս Սուրաստանի տիրապետութեան տակ թողուլ վտանգ մը չ'ընկալուի մեզի համար:

Այս ոչ-բարեացակամ վերաբերումն յառաջ եկած յանկարծ Գերման զինուորական մարմինն Պօլսոյ հասնելէն անմիջապէս ետք, ակներև ապագայ մը որ Անգլիա ու Պրանսա զօրավիգ պիտի ըլլան Ռուսիոյ անոր պահանջներուն ոյժ տալու ու անոր հետեւի քաղաքականութիւնը պաշտպանելու:

Պրանսական կարեւոր թերթեր կ'աւտապարտեն Սալաոֆի քաղաքականութիւնը ու անոր թուրքիւնը կ'մատնան, առարկելով որ եթէ մասնականին, այսինքն հոկտեմբերին հարկ եղած ազգու միջոցներն ձեռք առած ըլլար այսօր կատարուած, լինած իրողութեան մը առջև չէր գտնուեր, Գերմանիոյ հետ զէջ չէր ըլլար և թուրքիան ալ անկ կացու: Թեան մը մէջ չէր թողուր ու զինուորական մարմինն իր պաշտօնին չ'անհարկած ամեն ինչ կարգադրուած կ'ըլլար:

Բայց ինչո՞ւ խնդրուի իրաւ կողմէն չին ղեկեր այդ թերթերն, ինչո՞ւ չին ուղեր խորհիլ թէ թերևս Ռուսաստան լստին մտքով մը թող բռնեց սկիզբէն իրեն համար այսքան կարեւոր կարծեւած խնդիրը, ու մասնաւոր նպատակով մը չ'ընտել, չը հասցուց խնդիրն ներկայ իր հրատապ փոփոխութիւն:

Շաբաթէ մը ի վեր այլանդակ յանկերք մըն է զոր սկսած ենք ունկնդրել ու ինչ է այդ, Ռուսիոյ կողմէն հաւանական կարծեւած հողային գրաւումի մը յանկերքը, ու ո՞վ կրնայ համաձայնութիւն խցնել վրայ պղծիլ թէ Ռուսիա գործերն մինչև հող հասցնելու նպատակը չունէր, երբ թող վերաբերուի մը կ'ընէր ծանօթ զինուորական մարմինին խնդիրը:

Համոզումին որքան ուղիղ ըլլալն ապագան ցոյց պիտի տայ:

Մեր պետական մարդիկը պէտք է որ

իրենց մէջ մի առնելիք քաղին, խոհմուծեալ ու շրջանայեացութեամբ վարուին, որովհետև ամեն կողմէ պաշարուած ենք զաւերով որոնք վերջ ի վերջոյ կ'արդարուին իրաւ, բայց միշտ ի վնաս մեր երկրին:

ԵՍ

ԽԵՂԻԹ ԹԵ՛ ՈՒՍՄՈՒՆԻՔ

Էմիլ Զակէի և կամ Բիւզանդ Բէլ, հանրագրին տակ լինալիք վերնագիր մը ձեռքի ահա:

Վերնագիրը՝ մանկան կը նմանի Զայն մէջտեղ հանելը որքան դուրսին, նոյնքան ալ հնչտին գործ մըն է: Եւ անոնք և չորս տարու աղջիկներն անգամ կրնան խնդալ մը կարել չգիտնալ, բայց, բայց քիչ մը առտնուան ըսածս չուտիկ պէս կը հասկընան, և իրարու հետ սմանդուկ ժպտաներ կը փոխանակեն, վերնագիրը և մանուկը յղանալ դուրսն է ըսի, խնդիրը անոր տակէն ելլելն է, մասնաւորաբար երեսի ջուրով:

Այս «Խելք և Ուսմունք» վերնագիրը ղեկողներով յօդուածիս ճակատը, պիտի կարծեցնել տամ ընթերցողներուն որ փոխտնտեսական, խորունկ խմաստասիրութեան, մանրագիտին ընկերաբանութեան խաւերուն մէջ պիտի խորասուզուիմ և անոնց մէջ հեղձմաղձուկ պիտի ըլլամ երթամ, Հայ գեղեցիկ զարուսթեանց ուղղութիւն:

Ատանկ բան չի կայ սակայն Եկէք ոչ ես վախճամ անկէ և ոչ դուք: Արդէն ի վաղուց անտի ատանկ խորին բաներու խելք չեմ յօգնեցուցած, և հիմա յիշուանէ՛ք ետքը չէ որ միտքս պիտի մաշեցնեմ ատանկ ծանրակշիռ խնդիրներով:

Ամէնէն աննշան կարծեւած օրական ղեկներուն մէջ սակայն փոխտնտեսութիւն մը կայ քաղելիք pour celui qui sait s'y prendre...

«Խելք և Ուսմունք» այդ երկու բառերը իրարու հետ զուգարկելով, միտքս հասկնալ է թէ այդ երկուքն ո՞րը աւելի պէտք է, մարդուն տալու համար bien-être և մարդավայել կենցաղի maximum:

Միակ խելք ունեցող մարդն է որ կը յաջողի կեանքի մէջ և կամ թէ՛ ան, որ ուսմունքէ գաւ ոչինչ ունի յաջողուել իրեն միջոց:

Ես կը կարծեմ թէ բաւականապէս խիստի և ըստ կարելւոյն խելք և ողջմտութիւն ունենալը հազար անգամ աւելի նախընտրելի է ծովածաւալ ուսմունք ունենալէ, երբ մասնաւորաբար բարեկեցութիւն մը ձեռք անցնելու վրայ է խնդիրը:

Ինչէն է որ այս համոզումին եկած յանգած եմ ես... Պաշտանեան խնդիրը լինաւ, բարեկարգութեան խնդիրը սըրայի կը մըտնայ կոր և երեսուցէ մը մաքրելու համար փետուած մէկ պատուիրակի խնդրութեան դէմ, 154 թեկնածութիւն և մասնաւորաբար Պօլսոյ մարդերու այս ինչ pleiades, Յիսուս Մարիամ, Սուրբ Անտոն:

Հետեւաբար, անճաշ պիտի ըլլար արդեօք զբաղիլ անանկ հարցերով որ ոչ վտուց կը հոտին, ոչ արին, ոչ բարբարոսութիւն և ոչ ալ խաղաղականութիւն:

Գուցէ տակը վրայէն աղէկ կը լայն ջրլալիք բան չի կայ երկրիս վրայ և արեւին տակ:

Խելքը՝ ուսումնական գիտադաս ըլ-
լալը եւ վարկածով յայտնի կրկնող ինծի
թէ, ես հարկաւոր մարդեր կը ճանչնամ
որ չորս լեզու գիտեն, երեք հատ ալ կը-
խօսին, թաւաբանութիւնը, պատմութիւ-
նը, աշխարհագրութիւնը, գրականու-
թիւնը, գրաբան ու աշխարհագրաբ, գի-
տութեանց շատ մը ճիշդերը։ Նոյն իսկ
աստղաբաշխութեան գործնական մասը
կուր տեսած են, գիշերները արմենիկ կը
չալին, two steps վիթի գիւրաշարժու-
թեամբ կը պարեն, solfège վրայ գաղա-
փար ունին, չանքանիային լաւագոյն
մարքաները կը ճանչնան, Revue Bleue
ձեռքերուն չեն ձգեր, լեզուովիւ ա-
մէնէն անտիկ կինը զլիւն կը հանեն
աչքերէն գոց բոքէր կը խաղան և Cho-
pinի sonate-ները կը զարեն։ Բայց հ-
կուով այս մտաւարական սոսկալիկ մար-
դաշարին, ամիսը 41.0 զրուէնոց գործ մը,
պաշտօն մը գտնելու համար տարին 100
զոյգ 402իկ կը հինցնեն և վերջը վերջը
յուստահատած, կերթան վարժապետ կըլ-
լան կամ էլուպի մէջ և կամ Խիւսթիւրդ
... Անդին սակայն «sémaphore» ք ունի
ինչ ըլլալը չգիտցող մէկը կը ճանչնայի
եւ որ արագ կ'անցնէ մը րոնկերով թեան
առնողին ամէնէն վերի դատկոնին վը-
րայ տարեցում և մեծած առնել 370 000
օթէրին ժառանգութիւն մը թողուց իր
մէկ հասակի դուստրին։

Այդ sémaphoreին ինչ ըլլալը չգիտցող
բայց ինը միլիոն հարկու հարկու իստեն հա-
զար ֆրանսիէ հարստութիւն մը ձգող
մարդուն տունն էր Թալուր փաշա Յա-
կոբեան, իզմիրցին։

Թալուր փաշա Յակոբեան, որ իր
նախնական ուսմանը չեմ գիտեր ուր
առած էր, — եթէ երբեք տատնկ քան
մը առած էր — 1850ի. ներկայումս գաղա-
ծ էր մալի շալվարով և հոն՝ կամաց կամաց
քալալու քալալու piano piano, աշխատե-
լով Նուպուր փաշայի աչքը մտնալով,
աչքերով, վարչական ամենաբարձր յատ-
կութիւններ ցոյց տալով հասած էր յա-
ջողութեան այն կէտին ուրկէ անդին ալ
տեղ չի մնար, Պետական սեզնուստիա
կան և տնտեսական յրջանակներու մէջ
յարգուած սիրուած և տկամանք ազ-
դող ղէտը մը եղաւ Թալուր փաշան փա-
րուսններու երկրին մէջ քառասուն տա-
րի շարունակ։

Sémaphoreին ինչ ըլլալը չէր գիտեր
բայց քիչեր կրցած են իրեն չափ օգտա-
կար ըլլալ, երկրին, պետութեան և հան-
րային շահերուն, իբրև վարիչ ներկայա-
կան երկաթուղիներուն։

Թալուր փաշա Յակոբեան, հեղինա-
կուոր, նշանաւոր, փառաւոր administra-
teur մըն էր, առանց sémaphoreին հետ
ծանօթ ըլլալու։

Միթէ Օսմանեան ծովային տարեգը-
րութեանց մէջ իր մասնաւոր տեղը չուէր՝
այն Պահիլիէ Նազըրը որ խլիմին ինչ ըլ-
լալը կ'անգիտանար։

Օր մը, այդ քաղաքի փաշան, չոգե-

նաւոր տեղ մը պիտի երթար, Արդէն
կէս ժամէ ի վեր չ'զննաին վրա է, բայց
տեղին չ'արժանէ չ'ուէր հանգուցեալ Մախ-
սուէի չեմ գիտեր քանի թիւը։

— Գաղափարն է՞ ի նիւնի վաքոր
քաղաքաւոր կը հարցնէ, նաւապիտին։

— Էֆէնտիմ, կը պատասխանէ այս վեր-
ջինը, տաճա իսլամ կէլմէտի

— Շու փէգէվէնկէ խապար իսլին իս-
լէն կէլմէն չափուր...

Այդ քաղաքի փաշային շատ կը նմա-
նէր Թալուր փաշան, թէ և... քաղաքի
վրայ։

Ատեն մը փաշային անձնական գրիւրը
կը գրէր Պապ-էլ-Հատիի կայարանին իր
յատուկ գրասենեակին մէջ, փաշան dicter
կրնէր և ես կը գրէի։

Օր մը ես նստեր գիր կը գրեմ կոր,
ինքն ալ սենեակը վեր վար arpenter ու-
նելու վրայ էր, մէյ մ'ալ սենեակին դուռը
կը բացուէր և երկաթուղայ քննիչներէն
Ֆրանսագի մը, պարոն Տիւրանին մէկը,
կը մտնէ ներս։

— Զակազիկ քննիչները աւարտե-
ցի՞ք, կը հարցնէ անոր փաշան։

— Այո՛, փաշա, կը պատասխանէ և
կ'սկսէ մէկիկ մէկիկ բերանացի տեղեկու-
թիւններ տալ իր կատարած քննութեան
արդիւնքին վրայ, կայարանապետը շատ
աշխուհ ժողովուն մէկն է եղեր, տոմար,
կապաւոր պարկեշտ հեռագրի պաշտօն-
եան մէկ աչքը կոյր, օրը 75 վալօս բամ
պակ կը բեռնուի կոր եղեր, սմասիոնին
առնելի կողմի վեց ապակիները կ'ոտրած
և հոսի կողմի սլաքները թափած են և
դեր։

— Զեր այդ տեսանքները գրի առէ՛ք, և
rapport բերէ՛ք ինծի կը հրամայէ փա-
շան։

— Entre autres Excellence կը յաւելու-
քնիչը il y a le sémaphore qui ne tra-
vaille pas bien.

— S'il ne travaille pas bien vous n'a-
vez qu'à le mettre à la porte, et faites
le remplacer par Habib du bureau de
traction.

— Mais permettez, Excellence, le sé-
maphore dont je vous parle... գիտեմ
կուտայ Տիւրան։

— Assez, assez, pas de pitié pour les
paresseux et faites ce que je vous ai dis,
allez !... կը վերջացնէ խօսքը փաշան,
վազրի մը պէս կատարած։

Տիւրան չի պնդեր և կ'ելլէ դուռը, ին-
ծի հետ շատ նշանակալից ակնարկ մը փո-
խանակելէ ետք։

Փաշան՝ sémaphore որ կայարաննե-
րուն մէջ գծին գլուխը, երկու թևով
բարձր երկաթեայ ձող մըն է որ ճամբուն
ուղղութիւնը, և կամ սզատ ըլլալը ցոյց
կուտայ վարչապարտի մը մեքենավարին,
մեր փաշան կարծած էր թէ sémaphore
անունով պաշտօնեայ մը կ'որ Զ-կազիի
կայարանին մէջ ինչպէս Բիստափոր ա-
նուով մէկը կար յաշակցութեան շար-
քերուն վրայ։

Փաշան մարդու տեղ զրած էր sém-
phore, ինչպէս մարդիկ կ'ան qui prennent
les lanternes pour des vessies...
Բայց ինչ փոյլ, Մարդը՝ տասը մի-
լիոնի մօտ գումար մը թողած էր Հեռու
Պէլին։

Ուսմանը ունենալ, այո՛, բայց
խելք ունենալը շատ ունի կարևոր է։
Ես իմ վրայէս փորձած եմ ասիկա։

Թ. Ալֆր.Ար.

ՄԱՍՈՒԼ

Ուսիոյ վերջին առաջարկը, Մէկը
ապարդիւն մնաց գոնէ միւսն ալ այդ-
պէս չ'ըլլայ ըսելով «Անատու» կը գրէ։

«Գերմանական զինուորական յանձնա-
խումբն է որ կը պատրաստուի մեկիկ
Պոլս, ամէն բան որոշուած է, Հիման
Պօն Սանտիս Կրամանատար պիտի կար-
գուի Թուրքիոյ բանակին»։

Եւ ահա այս աղիտարեր լուրն էր,
այս պատգամը, որ Ռուսիոյ ջիղերը թուէր
հանեց, զայրացուց զայն, և Ներսիսյանի
քաղաքական հորիզոնը մի քիչ մթազնեց-
նաւորաւ կ'ըլլար մը նման աչն ու ձախը,
հարաւն ու հիւսիսը, Անգլիան ու Ֆրան-
սան, Գերմանիան ու Իտալիան, իրար
խառնեց, միոյն ձեռքը թողնելով միւսին
մօրուքը չ'ըլլալով, ուրիշ մը քղաքը
քաշելով և չորրորդի մըն ալ ծիծաղելով
բարեկամաբան, սակայն ի գուր, իր այս
գործունէութիւնը ոչինչ արժեք, Գերմա-
նական զինուորական յանձնախումբը դարձ-
եալ եկաւ Պոլս։

Ինչ որ բացայայտ է բոլոր աշխարհի,
այդ խնդիրը բոլորովին լուծուած կը հա-
մարուի, ինչպէ՛ս որ ալ համարուած է նա-
խապէս Բ. Դրան կողմէն։

Պիտանակն թերթերու կարծիքնե-
րուն հաւաքած կը յայտարարուի Ռու-
սիոյ որ հրաժարի այդ խնդիրը հրահրելէ
անգամ մըն ալ, քանի որ բոլորովին
ապարդիւն պիտի տեսնուի կրկնուած պա-
րագային։

Ռուսիա սակայն, ահա թէ ինչ կա-
ռաւարկէ այս անգամ «Կապախտին»
Դիրան զինուորականներու մասին։

«Բ. Դր. որ մին ապարդիւն մնաց գոնէ
միւսն ալ այդպէս չ'ըլլայ, եկէ՛ք և այս
մեր երկրորդ առաջարկին գ հաջորդ
տուէք մեր առաջարկն է վախարէն
Դերման զինուորական ուժերու Պոլս յուս-
քին, ապահովեցնել մեզ, ներդրուելուն
ազատ մուտքը, Գերման զօրավար Լի-
մանը հաւատարմեցնել միայն Պօն տէր
կողմի առտիճակին, և պատերազմի պա-
րագային ներդրուելուն փակման առթիւ
Թուրքիոյ մէջ Ռուս վաճառականութեան
ենթակուած բոլոր վնասները տուել»։

Երբ խնդիրը այսպէս է, ինչպէս հե-
ռագրերը մեզ կը տեղեկացնեն այդպէս
ըլլալ, ինչ ծիծաղալար ու տղայամիտ
առաջարկ մըն է իրօք այսպիսի անճոռնի

առաջարկութեան մը վրայ հիմնուած
առաջարկ մը։

Այդ պարագայէս կը նշանակէ թէ,
Ռուսիոյ բոլոր հակառակութիւնները կը
բաղկանային իր այլօրուան խոստովանած
առաջարկներէն, Անտարակոյս զեռ մութ
կը մնայ մեզ բուն իսկ Ռուսիոյ զլիաւոր
նպատակն ու խելալը ինչպէս նաեւ բոլոր
աշխարհի, սակայն բոլորովին անտարբեր
չենք կարող մնալ Բոթովցէվի կկոցանման
չարժանեկրուէն։

Չի տեսնուած և կամ չի լսուած ա-
ռաւարկներ են որ կը ներկայանան մեզ,
ներդրուելու ազատ թողուլ, վաճառակա-
նութիւնը ապահովել և այլն։ Անտարա-
կոյս պատմութիւնը խնդրուած է աւելի
սոսկալի և խիզախ օրինակներով բայց
գոնէ այդպիսի առաջարկները քսաներորդ
դարու մէջ չեն հանդիպած

Ռուսիա, «անպատճառ պէտք է յօ-
ժարիս եթէ ոչ քիչ կ'սպաննեմ» ըսելով
կապաւնայ։

Բայց մենք, դարուս քաղաքավարու-
թեան և կենցաղային տեսլական աղամայ
հետեորդներս, կուգանք իմացնել Ռուսիոյ
որ իր առաջարկները տարբեր ձևերով մեզ
ներկայացնէ, կարելի եղածին չափ անուղ-
ղակիօքն, ինչպէս որ Ներսիսյան չի խաչիւր
ընել։

Ահա այս է տարբերութիւնը որ մեզ
կը գրգռէ, և կը դաւաճեցնէ, Սթէ Ռուսիա
ուսի առաջարկներ, կրնայ տարբեր կեր-
պով ներկայացնել զանազան, Ներսիսյանի
միւս բոլոր պետութիւնները առաջարկներ
երբ ներկայացնեցին Բ. Դրան, սա կերպիւ
ըրին, Պոլսն ու Ունասոյուն ինքնավար
պէտք է ըլլան առանց կապակցութիւն ու-
նենալու մին միւսի հետ !!! և կամ՝ կղզի
ները Յաւանատաւի բէշբէշ չ'ընելով կ'ը-
նուի, հիմա որոնց մէջ ալ կրնայ երևա-
կայել թէ ինչ քնքոյշ ու ինչ փառաքոյշ
ձայնի երեւելներ կը խայտան !!!...

Ահա և այսպէս, խնդիրը կը դառնայ
քաղաքավարութեան շուրջ և ոչ թէ քա-
ղաքականութեան, կենցաղաւարտութեան
շուրջ և ոչ թէ դիւանագիտութեան։

Ներսիսյան երբ կը պահանջէ քաղաքա-
վար առաջարկներ կատարել, քորեք Պոլ-
սոյ Ռուսական դեսպանը ինչու սան ֆա-
սօն կը տեսնուի վարչապետ Սախտ Զուլիմ
փաշայի հետ, այդպիսի մտերիմ ե-
ղանք։

Թող Ռուսիա զինանագիտութեան տեղ
կենցաղագիտութիւն սօրվի, և մինչև որ
ան սօրվի, մենք ալ քաղաքավարութեան
տեղ զինանագիտութիւնը կուտանալու
րենք և ոչ թէ միայն Թուրքիոյ այլ բոլոր
Ներսիսյանի կ'ապատասխանենք այն խիզախ
ու բացասական պատասխանը թէ, այդ
կերպիւ կարող կ'ըլլանք մեր գոյու-
թիւնը շարունակել։

Ապրիլու միակ ինըցըր այդ է, Ռուսիոյ
տղայապետութիւնը և Ներսիսյանի կարմիր
աչքերը թող միտ գզուցանեն մեզ, ա-
ռաւարկներու փաթկուածութեամբ պատաս-

“ԳԼԵԽՆԵՐ” ԹԵՐԹԵՐԸ 33]

ՄԻՇԼԻ, ԶԼԻՍԵՐՈ

ԲԱՐՏԱԵԱՆՆԵՐԸ

ՖԱՌԻՍԹԱ

ԺԱ.

ԴԱՇԽՆԲԵՐ

Անկիւն մը բոլորովին նոր չուաններ,
արոնցմէ ոմանք կազմ ու պատրաստ էին,
աւելի հանգոյցին հետ, Դիւտ հատ մը
առաւ և ինչու վազելով դարձաւ Վիլիւ-
թայի սենեակը։

Հոն՝ փորձեց չուանին տոկնութիւնը,
իր ձեռքերը չէին դողար, սկսաւ չուանը
իւղղուել և ապահովեցեալ որ կը սահի,
յետոյ խոշոր գամ մը զետեղեց պատին
բուսական բարձր և հակէ կապեց չուանը
... Այն ատեն աթուակի մը վրայ ելաւ,
իր չորս կողմ վերջին ակնարկ մը նետեց,
հառաւ մը ուղեցուց իր կուրծքը, բառ
մը մըմուց, անշուշտ Վիլիւթայի անունը
և անուց սահող հանգոյցը իր վիզին բո-
լորակը...

Այն ատեն, ոտքի հարուածով մը,
Դիւտ աթուակը անդին հրեց... պարա-

պութեան մէջ ընկաւ։

Նոյն վայրկեանին, մէկը երեքուսնե-
ակին սենին վրայ, Այս մէկը տեսաւ
Դիւտ կախուած։ Իր դաշոյնը հանեց և
գլխուն վրայէն չուանը կ'ոտրեց... Դիւտ
պատին երկայնքը ինկաւ... Մարդը մի-
ևնոյն մտադրութեամբ, քակեց հանգոյցը
և սկսաւ դահլճը չիլի, որ քանի մը բուգէ
ետք, սկսաւ չնչիւ և աչքերը բացաւ...
Այս մարդը սեւազգեստ ձիաւորն էր որ
երեք ժամ առաջ, մտած էր երկաթէ
ձիւրդ պանդուր, մինչեւ Դիւտ կ'աշխա-
տէր Դիւտութեան տան դուռը կ'ոտրել, Եւ
այս սեւազգեստ ձիաւորը, Վիլիւթայի
հայրն էր, Պարնէզ կարտիսալը...

Դիւտ ինքզինքին գալով, ճանչցաւ
կարտիսալը, Արիւնի հոսանք մը բարձ-
րացաւ ղէպի գլուխը, կարծ մոռնիւն մը
սպրդեցաւ չիլիներէն, կ'անգնեցաւ, խըս
տութեամբ անդին հրեց Պարնէզը և մա-
հալեց խնդրեք մը արձակելով, սեն-
եակէն դուրս արագաւ, քանի մը բուգէն
կ'երկէր, ծանր տապար մը ափին մէջ,
կարտիսալը չէր, չարժած, անշարժ էր
միևնոյն տեղը...

Այս վայրկեանին ուր աչքը աւելի
կատարեալ և անմիջական կերպով կրնայ
նշմարել իրողութիւնը, Դիւտ նշմարեց

բան մը որ նախ և առաջ չէր տեսած...
Առաւօտ, եկեղեցիին լէշ, կարտիսալին
երկար և բարակ մագերի և մօրուքը զը-
րեթէ սե էին... Այժմ այս մօրուքը և
մագերի ձերմակ էին, Պարնէզ քանի մը
ժամուան մէջ քսան տարի ձերմացած էր։

Դիւտ այս գիտողութիւնն ըրաւ, ա-
ռանց ո և է կարևորութիւն տալու։
Յառաջացաւ ղէպի Պարնէզ, մոռնելով։

— Շնորհակալ եմ քահանայ, մոռցած
էի քեզ, կուգաս յիշեցնել որ մեռնելէ
առաջ...։

— Կուգամ յիշեցնելու որ ուրիշ բան
ուսիս ընելիք, մեռնելէ աւելի, լսաւ
Պարնէզ տարորինսկորէն հանդարտ ձայ-
նով մը։

Տապարը որ կը բարձրանար առկախ
մնաց... Սպաննելու խնդրութիւնը պահ
մը չեղաւ մը ունեցաւ։

— Ինչ ունիմ ընելիք, զոռաց Դիւտ
որու աչքերը տարտամութիւն մը կ'ստա-
նային, Ըսէք, խօսեցէք, տառապիւ՛ր,
լա՛ր, քեզի սպաննել մեռնելէ առաջ...։

— Սպաննէ զիս եթէ կուգես, կուգայի
քեզի տեղուն որ մեզի կը մնայ վրէժ լու-
ծել տղուն համար...։

— Անոր վրէժը լուծե՛ր, կմկմաց Դիւտ
որ սարսուց գլխէն մինչև ոտքը սոսկա-
լի կերպով։

— Այդ կ'ընէ ըսաւ Պարնէզ, առանց

ձայնը բարձրացնելու կամ մեղմելու, այդ
կինը որ քու բացակայութենէդ օգտուե-
ցաւ, չեմ գիտեր ո՞ր ստղանին կողմէ
լուր առած, այդ կինը որու ոտից տակ
գացի քոյկուտեւելու երկու երկար ժա-
մեր, այդ կինը որ զիս դրծածեց, զիս
տղուն սպաննութեան համար...։

Այդ կինը որ սքանչելութիւն կ'անուանէի, զո՞ր
ղու վեհապետուհի կ'անուանէի, տղկա-
նըս սպաննելով... Դահլճ, կուգե՛ք, որ
ապրի...։

Դիւտ նետեց տապարը, բռնեց Պար-
նէզի թևը և սեղմեց ուժգին։

— Դահլճ չարունակեց Պարնէզ, ե-
կամ եմ ասիկա ըսելու քեզի, կուգե՛ք
օգնել ինծի զօրեւելու համար այդ կինը։
Անարկու զօրութիւն մը կը ներկայացնէ
իր կարողութիւնը անսահման է, Անոր
հպումը կրնայ մեզի ապակիի նման փըշ-
րել։ Անոր մէկ շշուէն կրնայ մեզի սպան-
նել, Լաւ ուրիմ, կը տրեխ չափէն աւե-
լի աղիւկո՞ր իմ օգնականս ըլլալու, օգնա-
կանս միայն տարուան մը համար, Ու-
միայն իմ օգնականս, այլ իմ գերիս։ Ու-
րովհետեւ ես միայն գիտեմ այն գաղտնի
միջոցներն, որոցմով կրնանք զօրնել
Նրորո նպատակին հասնել, պիտի դա՞ր-
նիս գիրիս ըլլալէ, Դահլճը պիտի դառ-
նաս և քեզի պիտի ըսեմ... Այժմ, կըր՞
նաս զիս սպաննել... կուգե՛ք
